

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroot, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040. — Telefoon 2424. BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES. Ingevolge papiergebrek R.P.P. no. 4439 verschijnt deze uitgave wekelijks en is de omvang van dit nummer 8 pag., form. 30 x 41 3/4 cm.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertenties: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Bezwaarden over en onder de synodocratie, 38. Uit de Schrift: De betere belofte (A.) 2 (Jer. 31:33). Kerkelijk leven: Wat leeft er in de zondingskrijgen der synodocratie? 5; Ontginningsdienst; Adressen in Indië; Prov. Diaconie; Conferentie; Theologische Hogeschool. Op en om 't kerkplein: Missiemensen met Javaansch, missiegeldens met nederlandsch gelaat. Uit het Pol. en Soc. leven: Driehonderd jaar na Munster; Over het congres. Stemmen uit onze Kerken. Uit de Buitenlandsche Kerken: De vrije Geref. Kerken in Sakken en Silezië. Groninger Brieven. Persschouw. Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

BEZWAARDEN OVER EN ONDER DE SYNODOCRATIE. 38

De „weg terug“ van Ds H. J. Spier, III.

Ook over wat de „vrijgemaakten“ omtrent den doop leeren is Ds Spier — sinds 1944 — zeer slecht te spreken.

Voorheen vond hij wat ze daaromtrent in hun „Verklaring van Gevoelen“ beleden prachtig. Maar sindsdien keerde hij hem het tij.

Wij zullen ook nu weer zorgvuldig overwegen wat hij omtrent hen vertelt.

In „Bouwen en Bewaren“ van 9 Februari 1946 schrijft Ds Spier namelijk voor de gereformeerde meisjes over den doop en de zekerheid des geloofs. En in dat artikel verklaart hij, dat de „vrijgemaakten“ beweren, „dat voor alle bondelingen, of ze verkoren zijn of niet, geloovig of niet, de doop precies hetzelfde is, en dat ieder nu alleen Gods belofte moet aanvaarden en anders dubbel zwaar geoordeeld wordt“.

Deze bewering van Ds Spier is weer erg slordig en daarom erg slecht.

Ook hij — juist hij — moest zijn uiterste best doen de opvattingen van zijn vroegere „geestverwanten“ zuiver en volledig weer te geven.

Om te laten voelen waar hier de schoen wringt zal ik een beeld gebruiken, dat de zaak waar het hierbij om gaat, kan verduidelijken.

Veronderstel, dat er twee broers zijn, wier vader stierf. Deze was zeer rijk. Hij liet twee groote landgoederen na. Ze waren van precies dezelfde waarde. Zoals vanzelf spreekt, ontving toen elk van de broers één landgoed als zijn erfdeel. Wanneer men nu die broers met hun erfenis beschouwde op 't moment, toen ze die in bezit ontvingen, moest men zeggen: de erfenis van den éénen broer is volkomen gelijk aan die van den ander. Zij ontvingen immers elk een volstrekt gelijke bezitting! De erfenis was voor beide broers aldus „precies hetzelfde“.

Maar dit ontvangen van het landgoed was voor deze twee broers natuurlijk nog pas een begin.

Want de vader had in zijn testament óók nog vastgesteld, dat zijn beide zoons op de aan dezen vermaakte landgoederen moesten gaan wonen, om ze intensief te bewerken, teneinde de waarde en de schoonheid ervan steeds hooger op te voeren.

De één begon toen dadelijk. Hij werkte dag en nacht en zwoegde om de hem door zijn vader gegeven opdracht zoo nauwkeurig en zoo grondig mogelijk uit te voeren. Het resultaat van zijn ploeteren liet niet op zich wachten. Zijn bezitting werd steeds rijker en schooner en de man zelf al gelukkiger.

Maar den tweeden zoon verging het gansch anders.

Zijn vreugde over het in bezit geraken van zoo'n prachtig bezit kende geen grenzen. Hij zou het er eerst maar eens goed van nemen! En de man ging reizen en feestvieren en genoot van alles waar maar van te genieten viel! Tot eindelijk alles door hem verbrast, het landgoed voor schuld verkocht en hijzelf bedelaar geworden was.

En nu, nadat de eene broer met zijn erfenis rijk en gelukkig, maar de andere arm en ellendig geworden is, kan en moet men zeggen: de erfenis is voor die twee „niet hetzelfde“. Voor den een was zij louter geluk, voor den ander louter ellende.

Eerst zei men en moest men ook zeggen: De erfenissen van die twee broers zijn volkomen gelijk aan elkaar; zij zijn voor hen beiden „precies hetzelfde“.

Maar nu moet men zeggen: De erfenissen van die twee zonen zijn volstrekt niet gelijk voor hen; want voor den een is zij louter zegen, voor den ander een bron van ellende.

Strijden nu die beide beweringen: de erfenis was voor beiden precies hetzelfde en: de erfenis was voor beiden totaal verschillend ook maar in eenig opzicht met elkaar?

Wie zal het beweren? Niemand!

Integendeel, als ik de volle waarheid omtrent die beide broers en hun erfenissen wil vertellen, moet ik beide uitspraken vasthouden en combineeren. Als ik dan alléén de eerste of alléén de tweede zou laten hooren, zou ik een paar halve waarheden of wat hetzelfde is: een paar heele leugens verkondigen.

Want wanneer ik de eerste uitspraak doe, deze dus: de erfenis is voor de beide broers „precies hetzelfde“, dan let ik er op, dat de twee in geding zijnde erfenissen naar haar „wezen“, naar haar van de gesteldheid en het gedrag van de ontvangers volstrekt onafhankelijke waarde en inhoud, dus naar de gesteldheid waarin ze als erfenis van den vader aan de beide broers ten deel vallen, volkomen aan elkaar gelijk zijn.

Maar wanneer ik verklaar, dat de erfenis voor de broers „niet hetzelfde“ is, dan staat mij iets anders voor den geest. Dan let ik er op, dat die twee in zichzelf volkomen gelijke erfenissen door de manier waarop er door die twee erfenissen mee werd omgesprongen, dus door de wijze, waarop ze gebruikt werden, een totaal verschillend effect in het leven van die twee mannen veroorzaakten.

En beide aspecten van de erfenis moet ik overwegen en in verband met elkaar brengen om de volle waarheid omtrent haar te kennen en te kunnen vertellen.

Welnu iets dergelijks als we in het gebruikte beeld in verband met de erfenis van de twee broers ontdekten, ontwaren we ook als we den doop nauwkeurig bezien.

Natuurlijk mag men ook in dat beeld — net zoo min als in alle andere beelden — niet alle onderdeelen en trekjes „overbrengen“. We moeten ook nu alleen op het punt van vergelijking letten. Maar, als we dat dan ook doen, klopt de vergelijking prachtig. Want, zooals we er bij die twee erfenissen eenzijdig op moeten letten als hoedanig, ze overeenkomstig de vaderlijke beschikking aan beide zonen werden toegewezen en door hen werden ontvangen en anderzijds op wat deze zonen met hun erfenis deden, welk gebruik ze daarvan maakten en welken invloed ze op deze wijze op hun leven uitoefenden, zoo moeten we dat nu ook met den doop doen!

En als we dat doen, ontdekken we het volgende:

Alle doopen, welke God aan de geloovigen en aan hun kinderen schenkt, alle doopen dus, welke geheel naar den wil des HEEREN en aan de personen welke Hij daarvoor aanwijst, worden bediend, zijn naar hun wezen, hun inhoud, hun kracht, hun werkdadigheid, hun waarheid, hun waarachtigheid, hun onbedriegelijkheid, hun ongeschondenheid volkomen aan elkaar gelijk.¹⁾

God zegt in die alle hetzelfde.

God doet in die alle hetzelfde.

God geeft in die alle hetzelfde.

Wanneer we dit zeggen en om de erkenning en beleving van deze waarheid worstelen — ik zeg dit er even bij — zijn we niet maar met een futiele kwestie bezig. Neen we raken, zoo sprekende, een van de centrale momenten in de prediking der Reformatoren aan.

Want deze ontdekten weer, dat God zijn kinderen niet — zooals de roomanen leerden — in een „heilzamen twijfel“ wil laten leven in deze wereld, maar dat Hij hen de volle zekerheid des geloofs wil schenken.

En ze zagen, dat de HEERE daartoe in den doop een vasten, onwrikbaren grond en ankerplaats voor het geloof wil geven. Een grond, die volstrekt onafhankelijk is van de gesteldheid der menschen, die in en door hun doop op dezen grondslag door den Heiligen Geest zelf worden geplaatst.

Men moet Calvijn over deze heerlijke werkelijkheid hooren zingen.

Al hebben de Joden, zoo verzekert hij, het verbond ook nog zoo geschonden, het teeken des verbonds blijft „naar des Heeren instelling altijd krachtig en onschendbaar“.²⁾

De menschen, zoo schrijft hij ergens, halen uit het sacrament niets meer dan ze „met het vat des geloofs“ daaruit kunnen verzamelen. Dit is inderdaad een feit, maar de „waarheid“ en „werkdadigheid“ van het sacrament blijft volkomen „on-aangetast“, ofschoon de goddeloozen van het uiterlijke deelen ledig weggaan.³⁾

„Door de goddeloozen — om nog één plaats te noemen — wordt niets van de sacramenten afgenomen, zoodat zij hun natuur en kracht niet zouden behouden: ofschoon zij geen enkele uitwerking daarvan gevoelen. Want de sacramenten bieden zoowel den goeden als den kwaden Gods genade aan en zij beloven niet op bedriegelijke wijze de genade van den Heiligen Geest: de geloovigen ontvangen wat aangeboden is. De goddeloozen bewerken wel door te versmaden, dat het voor hen van geen voordeel is, wat aangeboden was; maar zij kunnen niet bewerkstelligen, dat God niet trouw en dat de beteekening van het sacrament niet waarachtig zou zijn.“⁴⁾

Maar nu komt, evenals bij die erfenissen in het beeld, vervolgens óók nog een andere zijde van den doop naar voren.

Want de altijd echte, volle waarachtige doop, welken God geeft, moet nu voorts ook geloovig gebruikt worden.

De gedoopte, die door God in den doop op den grondslag des geloofs is geplaatst, moet nu ook door Gods genade en kracht daarop gaan staan en blijven staan.

Alleen als dat door de genade van den Heiligen Geest geschiedt, verkrijgt de doop een heerlijke, zegenrijke uitwerking in ons leven. Alleen zoo voedt en versterkt de Heilige Geest door dien doop het geloof, vermeerdert Hij de kennis van onzen Heere

1) Deze woorden zijn alle van Calvijn.

2) Institutie, IV, 14, 17.

3) Idem, IV, 17, 33.

4) Calvijn op Gal. 3:27.

Jezus Christus en doet Hij ons den Heiland en al zijn rijkdommen bezitten.

Maar als de gedoopte menschen den doop verachten of misbruiken, dan wordt hij voor hen een ramp, een bron van ellende, ja, een apparaat ter verdoemenis.

Ik wil, om weer te laten zien hoe echt gereformeerd en hoe overoud deze eenvoudige, klare doopsleer is, nog één uitspraak van Calvijn — één uit duizend — aanhalen. Bij Ezechiël 20: 20 schrijft hij het volgende:

„Wij moeten derhalve vasthouden, dat er een wederzijdsche verhouding is tusschen geloof en sacramenten, en dat dus de sacramenten hun uitwerking (!) bekomen uit het geloof; niet dat de onwaardigheid des menschen iets aan de sacramenten zou ontnemen. De sacramenten behouden steeds hun natuur: de Doop is het bad der wedergeboorte, ook indien de geheele wereld ongeloovig zou zijn; het Avondmaal is de gemeenschap aan Zijn lichaam en bloed, ook indien er geen enkel vonkje van geloof in de wereld zou zijn. (Calvijn is doodsbenauwd dat men deze waarheid, dat n.l. het wezen der sacramenten volstrekt onafhankelijk is van het geloof of ongeloof van den ontvanger, niet ten volle tot haar recht zou laten komen. Daarom schuift hij haar altijd weer naar voren — C. V.). Maar wij genieten de genade niet, die ons wordt aangeboden, en of schoon de geestelijke zaken altijd dezelfde blijven, verkrijgen wij de uitwerking daarvan toch niet en voelen niet welke kracht zij hebben, als wij er ons niet voor wachten, dat ons ongeloof niet ontheiligt, wat God tot ons heil heeft gewild.”

Ja wanneer wij door ons ongeloof Gods heerlijke en heilige sacramenten ontheiligen, dan veranderen ze „in een zeer schadelijk venijn”⁵⁾.

En zoo komen we dan tot de conclusie, dat de doop zooals hij door God zichtbaar en hoorbaar wordt gegeven en als zoodanig aan alle gedoopten wordt geschonken voor allen gelijk is. Maar dat deze zoo altijd en voor allen gelijke doop of, naar Gods heiligen raad, en krachtens zijn genade, en door de werking des Geestes, en in den weg des geloofs tot grooten zegen wordt of naar dienzelfden heiligen raad Gods door den onwil en het ongeloof der ondankbare gedoopten in een verschrikkelijke ramp wordt veranderd.

En we vragen weer: wist Ds Spier dit niet?

Wist hij niet, dat de „vrijgemaakten” precies hetzelfde leeren als wat Ds Van Teijlingen — aan Ds Spier zoo goed bekend — in denzelfden tijd dat Ds Spier de gereformeerde meisjes onderriichte, aan de gereformeerde studenten als echt gereformeerde waarheid voorhield, n.l. dat „het wezen van het Sacrament als instrument des Geestes en dus de waarachtige aanwezigheid van Christus' lichaam en bloed niet afhankelijk (is) van het geloof of ongeloof bij den ontvanger”. En dat het geloof niet „ook niet als onderstelling, tot het wezen van het Sacrament” behoort. En dat als de ongeloovige het gebruikt „er niets van dat wezen te loor” gaat?”

Waarom scheldt hij zijn vroegere geestverwanten, die volmaakt hetzelfde leeren als..... Ds Spier vroeger en Ds Van Teijlingen en vroeger en nu?

C. V.

⁵⁾ Institutie, IV, 17, 40.

⁶⁾ Vox Theologica, 16e Jaar No. 4, April 1946.

KERKELIJK LEVEN

Wat leeft er in de zendingskringen der synodocraten? V.

In onze voorgaande artikelen lieten we zien, wat de synodocratische vier-formulieren-gemeenschap zooal heeft goedgevonden, of goedgekeurd, of althans verdragen en „geslikt” van den kant der kerkelijk-revolutionairen in Indië.

Thans willen we ons gaan bezig houden met de vraag, tot wat voor conclusies de zendingsmensen zooal gekomen zijn in hun samenspreking met „de” kerken van Indonesië en „de” kerken in Nederland (d.w.z. óók de Herv. Kerk).

Ook daaruit kan men den geest proeven. En ook daarbij dringt zich de vergelijking op met 1944.

Men dient bij de lezing zich te realiseren, dat met „DE” kerken in Indonesië heelemaal niet meer bedoeld zijn de door de gereformeerde zending geplante kerken, doch dat complex van allerlei kleur, dat ligt „in het gebied” (!) van de Dewan Permoesja-waratan Geredja, d.w.z. den Raad van Kerken in Indonesië; en eveneens, dat met „de” kerken in Nederland bedoeld zijn de Hervormde Kerk en het gezelschap, dat een preekstoel heeft voor Verkuyll en niet voor „cand. Schilder”. Let er op, dat die Raad van Kerken een „gebied” heeft. Ziet U kans om dat woord anders te verklaren dan „totalitair”?

UIT DE SCHRIFT

de betere belofte (a) II.

Ik zal mijn wet geven in hun binnenste. Jer. 31: 33.

De vragen, waarvoor de bij Jeremia voorkomende belofte, hierboven vermeld, ons plaatst, kunnen een antwoord krijgen allereerst uit de juiste opvatting van het woord „binnenste”.

Blijkens het gebruik van het hier voorkomende Hebreeuwsche woord kan „binnenste” een aanduiding zijn van den „inwendigen mensch”, d.w.z. van zijn psychisch leven als „zetel” van denken en emotie. Hetzelfde woord komt, om maar een voorbeeld te kiezen, ook voor in 1 Kon. 3: 28 (Gods wijsheid in den koning), Jer. 4: 14, Spr. 26: 24, Ps. 62: 5, 94: 19. En wanneer het wordt gebezigd in afwisseling met „hart” is de beteekenis — die overigens wel zeer variabel is — eigenlijk zonder meer gegeven: Spr. 14: 33, Jer. 31: 33, Ps. 39: 4, 55: 5, 109: 22, Klaagl. 1: 20. En als nu sprake is van een „geven” der wet in het binnenste, welke uitdrukking min of meer zichzelf verklaart door het daarnevens gestelde: schrijven van de wet in of op het hart, dan denkt ieder vanzelf aan Spreuken 3: 3, waar de wijsheid haar leerling vermaant, de wet der wijsheid en haar geboden te schrijven op de tafelen van zijn hart. Dat kan natuurlijk niet beteekenen: wederbaar u zelf, evenmin: verkies u zelf ten eeuwigen leven, het heeft ook niet de beteekenis: bekeer u (want het zich niet bekeeren is niet ondersteld), doch: vergeet ze niet, zorg dat ge ze niet uit uw gedachten laat gaan, dat ge er een zaak des harten van maakt; laat het geen van buiten geleerd lesje zijn, dat ge van een ander naspreken kunt, doch: zet uw geest er op, wees er mee bezig.

En daarom is niet meer dan dit de beteekenis der woorden, op zichzelf genomen zijnde.

Nu is het evenwel onbetwistbaar, dat men nimmer eenig Schriftwoord „op zichzelf nemen” kan. Om te weten wat in een bepaalde plaats een bepaald werkwoord zeggen wil, zal na te gaan zijn, wie het onderwerp der handeling is, en wie het voorwerp en

We doen slechts grepen. Zoo lezen we (onder Hoofdstuk I):

„Het wezen van de verkondiging van het Evangelie is, dat Jezus Christus zelf Zijn gemeente vergadert”. Als er geen Barthianen in de buurt waren, zouden we er allicht over heen loopen. Nu kijken we even op „Wezen” staat er. Maar de prediking is middel, Barthianen verkiezen het woord „middel” niet. Wat hier staat kunnen ze wel accepteren.

„Jezus Christus is de hoogste Apostel”, zoo lezen we verder. Dat kan goed bedoeld zijn. Maar 't kan ook door en door verkeerd wezen. En als ik in dit „eerste hoofdstuk” niets, niets, niets meer hoor over Christus' Persoon en naturen, noch iets naders aangaande de H. Schrift, dan vraag ik: waar blijven we? En ik vraag dat te meer, nu de „Strijdende-Kerk”-propagandadienst ons met alle geweld wil wijs maken, dat die indische kerken zoo heerlijk rijp zijn, en dat de genomen zelfstandigheid er een was van van God gezonden wasdom. We moesten den Heere voor alles danken, zoo verzuchtte Ds Toornvliet.

„Voordat Jezus Christus ten hemel voer, heeft Hij Zijn Apostelen bevolen om Zijn werk aan te vullen en te voltooien”, aldus luidt het vervolg. Hier komt al beter voor den dag, wat die term „hoogste Apostel” bedoelt. Het is mis, Christus' werk moet worden „aangevuld en voltooid”. Hiervan zeggen we niet: 't kan mis wezen. Het is mis.

„De verkondiging van het Evangelie”, zoo gaat men verder, „is de roeping van alle kerken in de wereld. Iedere kerk draagt een klein deel van de verantwoordelijkheid van dit zeer groote werk”. Wij zijn 'ter mee eens, mits wij n.l. „kerk” mogen opvatten in den zin der belijdenis. Dat ontbreekt hier evenwel. Daarom is hier in werkelijkheid niet veel anders dan een zeer water-en-melk-achtig pluriformiteits-theoretje aan het woord, niet eens meer ruw geformuleerd, zóómaar als uitgangspunt genomen.

„Het bevel” — aldus een volgende conclusie — „om het Evangelie te verkondigen kan in twee deelen onderscheiden worden: a. De verkondiging van het Evangelie in het gebied van de kerk zelf. b. De verkondiging van het Evangelie aan andere volken.”

Hier is niet duidelijk, wat verstaan wordt onder „het gebied” van de kerk zelf. Misschien de Barthiaansche theorie, dat de kerk „de ruimte” (!) is voor de „verkondiging” of prediking? Of is gedacht in den stijl der nationalist? (Let op die „andere volken”.)

Voor ditmaal laten we het hierbij. We beperkten ons tot „Hoofdstuk I” van de „conclusies”. Ook in die gedeelten, die we hiervan onbesproken lieten zijn wel enkele punten, die ons wat vreemd aandoen. Men

wat het verband, en hoedanig eventueel de weergave in het Nieuwe Testament.

Dat bedenke men ook hier, vooral nu Hebreëën 8 het ons bezig houdende fragment van Jer. 31 heeft opgenomen.

Maar juist daarom vragen we: wat is in den Hebreëerbrieff doorlopend het hoofdthema? Is het soms dit: in het Oude Testament was alles maar oppervlakkig, ruw, bruto, maar onder ons in het Nieuwe Testament is alles diep, fijn, netto? O neen.

De tegenstelling is voortdurend: in het Oude Testament stonden wij, eenvoudige, ongeleerde, niet tot de priesterkaste behoorende „leeken” altijd op een afstand, maar vandaag mogen wij vlak bij komen; vroeger waren we afhankelijk van de hiërarchie, maar vandaag zijn we vrijgemaakt; eerst waren we aangewezen op tusschenpersonen, een priester om te offeren, een priester om te bidden, een priester om te leeren; maar vandaag hebben we zelf rechtstreeks contact: we hebben zelf toegang tot het heiligdom, we kunnen zelf bidden, en krijgen daartoe „vrijmoedigheid” (die dus, wij ze ontvangen is, geen brutaliteit mag heeten) en vandaag kunnen we zelf de boeken lezen, onze kinderen leeren, zelfstandig de Schriften uitleggen; geen priester denkt meer voor ons, we denken nu zelf.

Let wel: dat beteekent niet, dat de Hebreëerbrieff nu tot al die menschen, die in dezen niet-meer-leeken-staat zijn overgezet, die in deze gemeenschap-van-mondigen zijn opgenomen zegt: gij zijt wedergeboren, stuk voor stuk. Dat blijkt wel anders. Hij vermaant hen juist tegen deze valsche suggestie, ook in den vorm van zelfsuggestie: pas op, dat gij niet verloren gaat.

Maar juist daarom zal — in afwachting van wat voorts nog uit het tekstverband zou mogen naar voren komen — vooralsnog in ons tekstwoord alvast deze belofte mogen worden beluisterd: Tot nu toe heb Ik, de Heere, U aangewezen op voorgangers, tegenover wie gij — volk van de massa — in een positie van onmondigen en dus van afhankelijk stondt; maar Ik ga daarin verandering brengen: mijn opvoeding gaat voortaan verder doordringen en wordt meer direct; Ik breng mijn woord meer rechtstreeks tot u, meer individueel; Ik zal zorgen, dat gij geen les moet halen bij een „deskundige”, maar dat gij zelf weet waar het op staat, waar het op aankomt. Het leeken-instituut, dat gaat verdwijnen. K. S.

spreekt b.v. over een kerk, „die het lichaam van Christus in zijn geheel openbaart”, wat ik niet duidelijk vind. Men verkondigt de stelling, dat de in het zendingsbevel (Matth. 28: 19, 20) gegeven opdracht „leerende hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb” beteekent, zooals staat in Lucas 1: 79: „hun voeten richten op den weg des vredes”, hetgeen mij exegetisch onjuist en dogmatisch zwak schijnt.

Maar dit alles blijve rusten. Wat ons wel verbaast, en bevestigt in de overtuiging, dat het met die Soekarno-lieden niet in orde is, is dit:

dezelfde menschen, die over Christus' Persoon en werk, over zijn voldoening en verzoening, over grondslag en inhoud der prediking, over autoriteit van kerk en confessie zoo bitter-weinig — zeg maar: zoo goed als niets — hier hebben te zeggen, worden ineens klaar wakker, wanneer zij de woorden tegenkomen: „leerende hen onderhouden ALLES wat Ik u bevolen heb”. Onze lezers weten al, dat ze beweren: dit beteekent hetzelfde als: de voeten richten op den weg des vredes. Toen ik zooeven den vinger daarbij lei, dacht misschien iemand: spijkers op laag water zoeken. Ik kan begripen, dat iemand dat denkt: je wordt zelf soms zoo hopeloos moe van dat permanente wantrouwig aankijken tegen die 20-e-eeuwse kerktermen. Maar zoek ik spijkers op laag water? Ik vrees, dat 't niet zoo is. Hier wordt n.l. officieel verzekerd, dat in de uitdrukking: „leerende hen onderhouden ALLES wat Ik u geboden heb”, het woord „ALLES” beteekent, dat de verkondiging van 't Evangelie raakt alle terreinen van het leven (comprehensive approach), b.v.: op het terrein van LANDBOUW, ECONOMIE, GEZONDHEIDSZORG, OPVOEDING en ONDERWIJS, ENZ.

De Barthianen hebben dus de confessie flink op den achtergrond kunnen duwen.

En dan is verder het terrein vrij voor „social gospel”, voor het „sociale evangelie”, of voor het „nationale” (der „duitsche christenen” of van hun familie). Natuurlijk ontkent niemand onzer, dat het „evangelie” alle terreinen van het leven raakt; wij moesten zelfs even glimlachen, toen wij deze conclusies lazen en meteen ons herinnerden de huidige nederlandsche polemieken vóór of tegen de meening van hen, die beweren, dat „de kerk” overal mee te maken heeft. Maar langer dan éentjes glimlachen doen we dezen keer toch maar niet. Want er staat niet, dat de kerk met haar belijdenis alle levenssterreinen raakt, doch dat het evangelie, of nog liever zijn verkondiging, dit doet. En als we dan dien „comprehensive approach” zien, eerst op „sociaal-economisch” terrein (landbouw, economie, gezondheidszorg), daarna op „cultureel” terrein (opvoeding en onderwijs), dan denken we in rechte lijn aan de indeeling van de beide „Kamers”, zooals Soekarno's vriend, Mussert, ze had „ontworpen” (lees: overgeno-

men), e
der Van
lijkste
zelfde
heeren
Soekarno
En d
de verz
Evange
Evange
hebben
in volk
lijdes
geten.
het ind
de „zu
Hoe
komend
vand
over e
de be
Indone
zijn al
zame
dus) o
maar o
vreezer
tusa
teit
nauw
En
dingsad
Het
Betr
uitlati
nen ge
besche
Hepp-1
Op
brenge
het, d
is ul
lige
drukke
wél u
H. Se
is 't n
is, en
houd
geacht
vreem
kelijke
„niet-
sproke
We ci
and
een
in
ging
kerl
de
het
Tot
van b
aan d
Hie
krijge
maar
tegen
dood
ziehe
druk
van h
En
stijl,
kerke
(de I
ZOOV
RING
STAA
'trap
wreve
meer
dat g
volkj
len
Hie
ja: w
Ma
volge
om vi
javaa
ken i
slag.
Ho
raad
Wa
In
succe
karno
met
deren
en in
(„cor
Muss